

HORIZONT 2022/23

Migrációkutató Intézet

Sayfo Omar: Tripoli: a régi-új ugródeszka Európa felé

2022. 10. 03.

Sayfo Omar: Tripoli: a régi-új ugródeszka Európa felé

BEVEZETŐ

Több mint száz migráns vesztette életét szeptember második felében, miután hajójuk elsüllyedt a szíriai Tartusz partjaihoz közel. Többségük libanoni, palesztin és szíriai volt, akik az észak-libanoni Tripoli városából indultak útnak Ciprus felé.¹ Nem ez az első ilyen baleset, áprilisban hatan vesztették életüket, miután bárkájuk összeütközött a libanoni partiőrség hajójával. Az esetből akkor súlyos belpolitikai botrány lett.

Tripoli városa több évtizede az Európai Unióba illegálisan útnak induló libanoniak ugródeszkája, az ország több, mint egy évtizede tartó gazdasági mélyrepülése és különösen az elmúlt három év válsága miatt egyre többen távoznának az országból az északi városon keresztül. A 4,5 millió Libanonban e mellett közel félmillió palesztin és 1,5 millió szíriai menekült él, akik körében szintén növekszik a kivándorlási kedv. Bár a hatóságok egyelőre, tartva magukat az Európai Unióval és Ciprussal kötött megállapodásokhoz, próbálják feltartóztatni az illegális migránsokat, nem kizárt, hogy Ciprusnak és a mediterrán térség keleti részén fekvő európai országoknak fel kell készülniük egy Libanonból kiinduló nagyobb migrációs hullámra.

A Migrációkutató Intézet tanulmánya a Libanonból való kivándorlás múltját és jelenét vizsgálja, különös tekintettel Tripoli városának szerepére.

A LIBANONIAK KIVÁNDORLÁSA

Libanonban az emigráció nem új jelenség. A kivándorlás első hulláma a 19. század második felében kezdődött a Libanoni-hegység maronita keresztényei és drúzai közötti harcok, majd az olcsó kínai selyem európai dömpingje nyomán, amely tönkretette a Libanoni-hegység lakóinak megélhetését. A kivándorlási kedvet növelte az is, hogy az európai misszionáriusoknak köszönhetően javult az egészségügyi helyzet, nőtt a népesség, a helyi gazdaság pedig nem tudta munkával ellátni az ugyancsak nyugati misszionáriusok által üzemeltetett iskolákban képzett helyieket. 1860 és 1914 között így a Libanoni-hegység lakosságának közel fele kivándorolt, többnyire Latin-Amerikába és az Egyesült Államokba.²

Az I. világháború alatt a tengeri blokádnak, az Egyesült Államok által bevezetett bevándorlási kvótarendszernek, no meg a Libanon francia mandátummá válásával beköszöntő stabilitás

¹ MIDDLE EAST EYE 2022.

² KHATER 2001.

ABSZTRAKT

Új migrációs útvonal van kialakulóban a kelet-mediterrán térségben. A libanoni gazdasági válság nyomán egyre nő azoknak a libanoniaknak, valamint az országban élő szíriai és palesztin menekülteknek a száma, akik az északi Tripoli városából, hajókkal vágnak neki a Ciprus felé vezető tengeri útnak. Az európai uniós szigetország lépéskényszerbe került.

leállította, sőt időlegesen visszafordította a kivándorlást. Az 1925-ös szíriai drúz felkelés és a franciákat sújtó gazdasági válság viszont ismét fokozta a migrációs kedvet, mely az 1950-es években a szuezi válság, majd az arab országok Izraellel folytatott háborúját kísérő regionális instabilitás miatt tovább nőtt. A célpont Európa és az arab országok lettek.³

Az 1975-ben kezdődő 15 éves polgárháború alatt egymillió ember hagyta el Libanont elsősorban Nyugat-Afrika, Kanada és Ausztrália irányába, és volt olyan év, hogy a kivándoroltak hazautalásai a libanoni GDP több mint 70 százalékának megfelelő összeget tettek ki.⁴ Noha 1990-ben beköszöntött a béke, Szíria a rákövetkező másfél évtizedben gyakorlatilag megszállás alatt tartotta és gazdaságilag kiszigerelte Libanont, majd a síta Hezbollah felemelkedése 2006-ban újra háborúba sodorta az országot, ezúttal Izraellel. A stabilitás azóta sem állt teljesen helyre, az Irán- és Szíria-barát Hezbollah és keresztény szövetségesei, valamint a nyugati és Öböl-országokkal jó kapcsolatot ápoló szunnita-keresztény koalíció viszállya megbénítja a reformokat és akadályozza a külső befektetések érkezését. Noha a libanoni útlevel ma kevesebbet ér, mint valaha (összesen 41, jellemzően szegényebb közel-keleti, afrikai és dél-amerikai országba jogosít fel vízummentes vagy érkezéskor kapott vízummal való belépésre), külföldi rokonaik segítségével a libanoniak ma is nagy számban hagyják el hazájukat.⁵

A libanoni kivándorlás ugyanis a láncmigráció iskolapéldája: az úttörők gyökeret eresztenek, majd rokonaiknak és környezetüknek is segítenek a kijutásban. A kevésbé tehető libanoni tömegeknek, valamint az országban élő szíriai és palesztin menekülteknek azonban nincs lehetőségük legálisan távozni. A 2015-ös migrációs válság során számos libanoni és Libanonban élő palesztin érkezett a balkáni migrációs útvonalon keresztül Európába, magát szíriainak kiadva. Dokumentumok hiányában kiszűrésük szinte lehetetlen volt, mivel az arab nyelv libanoni és palesztin dialektusai nagyon közel állnak a szíriaihoz, etnikai jegyeket tekintve pedig gyakorlatilag nem lehet különbséget találni a kelet-mediterrán térség arab országainak polgárai között.

Az illegális kivándorlást serkenti, hogy 2021-ben az új biometrikus útlevelek kiállításának a költsége 200 dollárról 400 dollárra nőtt. 2022 áprilisában pedig a drámaian romló gazdasági helyzet miatt a libanoni hatóságok tömeges exodustól tartva felfüggesztették új útlevelek kiállítását.⁶

A GAZDASÁGI HELYZET ROMLÁSA

A polgárháború 1990-es lezárása óta Libanon területén csak korlátozott harcok zajlottak (ilyen volt 2006-ban a Hezbollah háborúja Izraellel vagy a 2007-es, Nahr al-Bárid

³ TABAR 2010.

⁴ YAPP 1996.

⁵ PASSPORT INDEX 2022.

⁶ ARAB NEWS 2022.

menekülttáborban való összecsapások), a kivándorlási kedvet így ma elsősorban nem biztonsági, hanem gazdasági okok alakítják.

A polgárháborút követően az 1992 és 1998 között pénzügyminiszterként, majd 2000 és 2004 között miniszterelnökként tevékenykedő nagyvállalkozó, Rafíq Haríri közbenjárásával a nemzetközi pénzintézetek hiteleket folyósítottak, Szaúd-Arábia és az Öböl-országok pedig jelentős összegeket fektettek be Libanonba.⁷ A gazdaság olyannyira jól prosperált, hogy képes volt 2-300 ezer Szíriából érkező vendégmunkás foglalkoztatására is.⁸ 2005-ben azonban Rafíq Harírit meggyilkolták, egy évvel később pedig a Hezbollah háborúba kezdett Izraellel. Az Iránnal szövetséges párt a síita közösség növekvő lélekszámának és egységességének köszönhetően a libanoni politika megkerülhetetlen szereplőjévé vált, ami negatívan hatott az Iránnal ellenséges Szaúd-Arábia befektetési hajlandóságára. A 2008-as gazdasági válsággal a külföldi befektetési kedv és a külföldi diaszpóra hazautalásai egyaránt csökkentek. A 2011-es szíriai polgárháború kitörésével az ország elvesztette egyik legfontosabb kereskedelmi partnerét, az országba érkező 1,5 millió menekül miatt pedig a bérleti és fogyasztói árak megugrottak. 2019-ben a külföldi befektetésekre, hazautalásokra, no meg spekulációra épülő gazdaság összeomlott, majd felekezeten átívelő elit-ellenes tüntetések kezdődtek országszerte. 2020 augusztusában a bejrúti kikötőben bekövetkező robbanás megsemmisítette az ország szinte teljes gabonatartalékát, a kormány lemondott, az ügyvezető kormánynak pedig nem volt meg a kellő legitimitása a nemzetközi hitelezőkkel való tárgyalásokhoz, így a tárgyalások elakadtak. Drámai üzemanyagválság alakult ki, jött a koronavírus-járvány, mindezt pedig most az orosz-ukrán háború hatásai tetézik. 2021 júniusában a Világbank az elmúlt 150 év egyik legsúlyosabb gazdasági válságának nevezte a libanont. Mára a líra elvesztette vásárlóerejének 95%-át, az emberek 80%-ának pedig problémát okoz az élelmiszervásárlás.⁹

TRIPOLI: VÁLSÁG A VÁLSÁGBAN

A 230 ezer lakosú, Libanon északi régiójában fekvő Tripoli városa és annak környéke hagyományosan Libanon gazdaságilag leginkább elmaradott területe. Az ország 1943-as megalapításával a szunnita muszlim többségű város természetes gazdasági vonzáskörzete Szíriához került. Az 1975 és 1990 között zajló polgárháborút lezáró taifi egyezmény felekezeti alapon szerveződő politikai és hatalommegosztási rendszert rögzített az országban, a tényleges befolyás azonban a közösségeiket ugyancsak felekezeti alapon szervező, régi előkelőkből, polgárháborús milíciavezérekéből és jó külföldi kapcsolatokkal rendelkező üzletemberekből álló „patrónusok” (arabul zu’ama) kezébe került. Mivel a befolyásosabb szunnita patrónusok (mint a már említett Rafíq Haríri) hatalmi székhelye jellemzően Bejrútban és az attól délre eső városokban volt, Tripoli fejlesztésére kevés forrás jutott. Bár a

⁷ DIBEH 2005.

⁸ MIDDLE EAST FORUM 2005.

⁹ BLOOMBERG 2021.

miniszterelnöki pozíciót 2005-ban elnyerő, majd azt 2011 és 2014 között újra betöltő Nadzsíb Míqáti a városból származik, ő 2,8 milliárd dolláros vagyonát elsősorban szervezett szavazatvásárlásokra, nem pedig átfogó fejlesztésekre fordította szülővárosában.¹⁰ A 2000-es évek második felében a gazdasági helyzet romlásával a korábban aránylag jól funkcionáló kliensrendszerek megroppantak, az államba vetett bizalom csökkent, így megjelentek a különféle alternatív társadalomszervező erők, így az iszlám puritán ágát képviselő szalafita csoportok.¹¹ 2007-ben három hónapon át tartó harcok robbantak ki a város mellett lévő Nahr al-Bárid palesztin menekülttáborban székelő dzsihadisták és a libanoni biztonsági erők között.¹²

A 2011-ben kezdődő szíriai felkelést követően Libanon északi részébe több mint 230 ezer menekült érkezett, akik közül 130 ezren telepedtek le Tripoliban és vonzáskörzetében.¹³ A menekültek jellemzően a helyiek között élnek, illetve sátorhelyeket bérelnek korábban művelés alatt álló földterületeken. Tripoli lakosságának ma 17%-a szíriai.¹⁴

Tripoli társadalmi válságát mutatja, hogy a 2014-ben felemelkedő Iszlám Államhoz csatlakozó libanoniak jellemzően erről a környékről származtak. Az elmúlt évek gazdasági válsága az egyébként is hátrányos helyzetű város fokozottan érintette. Ma a városban a szegénység meghaladja az országos átlagot, a munkanélküliség 60%-os, a gyermekek 40%-a pedig gazdasági okokból nem végzi el az általános iskolát.¹⁵ A politikusok iránti bizalmatlanságot és általános kiábrándultságot mutatja, hogy a 2022 májusában tartott választásokon a városban tíz szavazatra jogosultból csak három járult az urnákhoz.¹⁶

A SZÍREK ÉS PALESZTINOK HELYZETE

Az ENSZ közel-keleti palesztin menekültek segélyezési és munkaügyi ügynöksége (UNRWA) szerint 479 ezer palesztin él Libanonban, 45%-uk 12 menekülttáborban.¹⁷ Többségük felmenői Izrael 1948-as megalapítását követően érkeztek az országba. Tripoliban 30 ezer regisztrált palesztin él.¹⁸ A palesztinok jelenléte korábban számos feszültséget eredményezett az országban és hozzájárult a tizenöt évig tartó polgárháború kirobbanásához is. A libanoni társadalmon és politikán belül konszenzus van afelől, hogy honosításuk nem kívánatos, munkavállalási jogukat pedig erősen korlátozzák, emellett nem részesülnek a libanoniaknak járó egészségügyi ellátásban és oktatásban sem.¹⁹ A palesztinok 86%-a így a

¹⁰ FORBES 2022.

¹¹ PALL 2018.

¹² ABBOUD 2009.

¹³ UNHCR 2020.

¹⁴ ISMAIL ET AL. 2017.

¹⁵ MEMO 2021.

¹⁶ THE ARAB WEEKLY 2022.

¹⁷ UNRWA 2022A

¹⁸ UN HABITAT 2016.

¹⁹ JOGH 2022.

szegénységi küszöb alatt él.²⁰ A Libanont sújtó gazdasági válság fokozottan érintette a palesztinokat, és helyzetükön az sem javított jelentősen, hogy 2021 decemberében a libanoni kormány könnyítéseket vezetett be munkavállalásukra vonatkozólag.²¹

A szíriai polgárháború kitörését követően hivatalosan 208 ezer család, 914 ezer ember érkezett, de becslések szerint a szírek valós száma eléri a másfél milliót is. A libanoniak több mint fele gondolja úgy, hogy a szírek nemzetbiztonsági veszélyt jelentenek az országra nézve, a tény pedig, hogy a szírek zöme szunnita muszlim, aggodalommal tölti el az ország felekezeti egyensúlyára érzékeny keresztényeket és síitákat. A menekültkérdés különösen érzékeny téma a palesztinok miatt.

A szíriai gazdaság összeomlásával Libanon jelentős bevételektől esett el.²² Emellett a megnövekedett kereslet miatt az ingatlan és bérleti árak országsszerte drámaian megemelkedtek, az olcsó munkaerő megjelenésével a fizikai munkákért járó bérek pedig hozzávetőleg a felükre csökkentek. A Világbank adatai szerint emiatt 200 ezer libanoni szegényedett el, 250 ezren pedig elvesztették a munkájukat.

A társadalmi feszültségekre válaszul a kormány először 2014-ben hozott konkrét intézkedést a szír menekültekkel kapcsolatban. Első lépésben korlátozta a szírek beutazását (korábban ehhez csupán személyi igazolványra volt szükség) és bátorítani kezdte a hazatérésüket.²³ 2015 májusában a libanoni kormány felszólította az UNHRC-t, hogy hagyjon fel az újonnan érkező szír menedékkérők regisztrációjával, amivel párhuzamosan szigorította munkavállalásuk feltételeit.²⁴ Ennek értelmében a szíreknek már libanoni szponzorra (kafeel) van szükségük, amelynek költségei évi 200-1000 dollárra rúgnak, tartózkodási engedélyüket évente meg kell újítaniuk és mindössze három szektorban, a mezőgazdaságban, az építőiparban és az öntözésben dolgozhatnak. 2016 óta a menekültekként regisztrált szíreknek nyilatkozatot kell aláírniuk, hogy nem vállalnak munkát, megélhetésüket pedig a libanoni államtól és a nemzetközi közösségtől kapott segélyekből fedezik. A fenti intézkedések miatt a tartózkodási engedéllyel rendelkező szírek száma csökkent, valós számuk bizonytalanná, jogi helyzetük kiszolgáltatottá vált.

2017-ben a kormány menekültügyi minisztert jelölt ki és enyhített a szabályozásokon, hogy ezzel szavatolja a nemzetközi támogatások zavartalan folyósítását.²⁵ Mindezek mellett 2019 áprilisa óta a dokumentumok nélkül érkezőket visszafordítják a határokról, és a munkavállalási és egyéb törvényi keretek további szigorításával igyekeznek távozásra bírni a

²⁰ UNRWAB 2022.

²¹ L'ORIENT TODAY 2021.

²² REUTERS 2020.

²³ JANMYR 2017.

²⁴ Ez akkor a nemzetközi szervezetnek sem volt ellenére, hiszen az UNHCR költségvetése abban az évben erősen apadni kezdett, 2018-ra pedig a szükséges 2,68 milliárd dollárból már csak 887 millió folyt be a kasszájába.

²⁵ ATALLAH 2017.

szíreket. Egy ugyancsak 2019-es törvény értelmében a hatóságok minden regisztráció nélküli szíriait deportálhatnak.²⁶ Számos eset volt, amikor menekülteket korábban engedéllyel felépített otthonaik lebontására kényszerítettek.²⁷ A Human Rights Watch szerint több tízezer szíriai tért haza a szigorodó szabályozások, a lakhatási nehézségek, a mozgásuk korlátozása és letartóztatások miatt.²⁸

A szírek jelenléte belpolitikai csatározások témájává vált. Az olyan Aszad-párti koalíciók, mint a keresztény Szabad Hazafias Mozgalom és a harcokban közvetlenül résztvevő síita Hezbollah a menekültek hazatérését sürgetik, miközben a szunnita és keresztény frakciók Aszad-ellenes nemzetközi támogatóik prioritásait figyelembe véve ezt nem erőlteti.²⁹

A lakosság körében erős a menekült-ellenes hangulat. Sokan őket okolják a nemzetgazdaság hanyatlása és megélhetésük romlása miatt.³⁰ 2018-ban a libanoniak 92% gondolta úgy, hogy a menekültek terhet jelentenek Libanonnak, 42% ismert olyat, aki elvesztette a munkáját olcsó szír munkaerő miatt.³¹

A libanoni gazdaság mélyrepülése miatt a szír menekültek helyzete is romlott. 2019-ben 55, 2021-ben viszont már 89%-uk élt a szegénységi küszöb alatt, míg 93% halmozott fel adósságot annak érdekében, hogy ennivalót tudjon vásárolni.³² A fenti okokból kifolyólag a kivándorlási kedv nemcsak a libanoniak, de az országban élő palesztin és szíriai menekültek körében is növekszik.

TRIPOLI, AZ UGRÓDESZKA CIPRUS FELÉ

Libanont délről Izrael, keletről és északról Szíria, nyugatról pedig a Földközi-tenger határolja. Izraelbe átjutni a két ország – pontosabban a déli részeket ellenőrző Hezbollahnak a zsidó államhoz fűződő – ellenséges viszonya miatt lehetetlen. Szíria irányába szabad az átjutás, mivel azonban a libanoni határt övező területeket a kormányerők uralják, míg a Törökországgal szomszédos részeket felkelő csoportok tartják ellenőrzés alatt, Törökország pedig szigorúan őrzött kerítést és határfalat húzott fel déli határain, az oda való szárazföldi átjutás költséges és időigényes. Ha meg is érkeznének a migránsok Törökországba, az még mindig csak az első lépést jelentené a szintén időigényes és költséges balkáni útvonalhoz. A libanoniak számára így a tenger jelenti a leginkább reális alternatívát.

Libanon tengerpartja szinte teljes hosszában lakott, kevés olyan pontja van, ahol ne keltene feltűnést és ne vonna maga után intézkedést egy illegális migránshajó elindulása. Tripoli azonban forgalmas kikötőváros, a rendőrség helyi beszámolóik szerint korrupt, így

²⁶ MEI 2021.

²⁷ THE GUARDIAN 2019.

²⁸ HRW 2017.

²⁹ MEI 2019.

³⁰ INTERNATIONAL CENTER FOR TRANSITIONAL JUSTICE 2017.

³¹ IFIPPIA 2018.

³² AL-JAZEERA 2021.

logisztikailag ott könnyebb megszervezni a migránsok gyülekezését és útnak indulását. Az Európai Unió legközelebbi pontja Ciprus görög része, mely 175 kilométerre esik Tripolitól. A földrajzi közelség miatt a legtöbb hajó ezt választja célul. Vannak azonban, akik a messzebb levő, török Észak-Ciprus felé hajóznak, ahol a parti őrség kevésbé aktív, majd onnan szárazföldön keresztül próbálnak átjutni a görög részbe.

2022 áprilisában, éppen a parlamenti választások előtt országos botrány lett egy migránsokat szállító hajó elsüllyedéséből. Tripoli városában számos tüntetés zajlott, melynek résztvevői a hadsereget tették felelőssé hat fiatal haláláért. Ennek oka, hogy beszámolók szerint a baleset azért következett be, mert a partiőrség hajója összeütközött a migránsbárkával.³³ Nedzsíb Míkáti belügyminiszter nemzeti gyásnapot hirdetett. A vizsgálatok kiderítették, hogy a több mint negyven migráns nem csempészek közreműködésével hajózott ki, hanem közösen vásárolták meg az 1974-ben épült tíz méter hosszú, négy méter széles bárkát, amelynek teherbírása legföljebb tíz ember lett volna.³⁴

A tragédiát követően Michel Aoun elnök tarthatatlannak minősítette az állapotokat, és az alkalmat kihasználva a szíriai menekültek jelenlétének társadalmi terheire hívta fel a nemzetközi közösség figyelmét.³⁵ Az áprilisi baleset óta a libanoni partiőrség fokozta aktivitását és azóta rendszeresen tartóztatnak le olyanokat, akik illegálisan kelnek útra Ciprus irányába.³⁶ Noha a migránsok közt libanoniak, palesztinok és szírek is vannak, a tétje leginkább utóbbiak számára van a dolognak: korábban is számos eset volt, amikor a libanoni, illetve a ciprusi partiőrség által elfogott szíreket nem Libanonba, hanem Szíriába telepítették vissza.³⁷

NYOMÁS ALATT CIPRUS

Az Európai Unió és a mediterrán országok a barcelonai folyamatok keretében 1995-ben írtak alá megállapodást az illegális migráció elleni harcról.³⁸ Miután Ciprus ennek hatékonyságát elégtelennek ítélte, Larnaca 2002-ben kétoldalú megállapodást kötött Bejrúttal a bizonyítottan Libanonból kiinduló illegális migránsok visszafogadásáról.³⁹ Nem mindig jártak sikerrel: 2002-ben egy Libanonból kiinduló hajó fedélzetén 900, többségben kurd menedékkérő érkezett Szicília partjaihoz.⁴⁰

Az Európai Unió országai közül az állampolgárok számára lebontva ma Ciprusra érkezik a legtöbb menedékkérő. Az 1,2 milliós szigetországban 2021-ben közel 14 ezer menedékkérelmet adtak be, ami a 2019-es 78 21-hez képest 90%-os növekedést jelent.

³³ AP NEWS 2022.

³⁴ AL-MONITOR 2022.

³⁵ VDL NEWS 2022.

³⁶ INFOMIGRANTS 2022A.

³⁷ INFOMIGRANTS 2021B.

³⁸ EUROPEAN COMMISSION 1995.

³⁹ EUROMED RIGHTS 2022B

⁴⁰ CBC 2002.

Többségük szíriai (vagy magát annak mondó libanoni és palesztin), kongói, nigériai és pakisztáni.⁴¹ Az ellátási rendszer túlterhelte vált, különböző emberjogi szervezetek gyakran kritizálják az országot a menedékkérők elszállásolásának rossz körülményei miatt.⁴²

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosa szerint 2022-ben az egy évvel korábbihoz képest duplájára nőtt a Tripoliból Ciprusra és kisebb számban Olaszországba induló migránshajók száma. Az év első kilenc hónapjában ez 2 670 embert jelentett 2021 hasonló időszakának 1 137 próbálkozójával szemben. A csempészek egy migránstól jellemzően 5 000 dollárt kérnek el szolgáltatásaikért, de jellemző az is, hogy maguk vásárolnak hajót és azzal indulnak útnak.⁴³

A ciprusi és az észak-ciprusi partiőrség gyakran él a visszafordítás (pushback) eszközével. Beszámolók szerint a görög hatóságok is rendszeresen visszafordítják a vizeiken – jellemzően Olaszország felé – áthaladni próbáló libanoni embercsempész hajókat.⁴⁴ Az elmúlt két évben a ciprusi hatóságok az érkezőknek jellemzően 75%-át küldték vissza Libanonba.⁴⁵

2021 márciusában Ciprus 11 kilométer hosszú szögesdróttal ellátott kerítés építésébe kezdett, hogy ezzel tartsa távol a sziget északi részén keresztül érkező illegális bevándorlókat.⁴⁶ Októberben digitális megfigyelőrendszer vásárlásáról állapodtak meg Izraellel, mely a kettéosztott szigetország ENSZ által ellenőrzött 180 kilométeres belső határszakaszán szűrné ki az illegálisan átjutni akarókat.⁴⁷ A ciprusi kormány mindeközben is számít a tengeren keresztül, elsősorban Libanonból kiinduló illegális migránsok számának növekedésére.

KONKLÚZIÓ

Libanon hagyományos migráns-kibocsájtó ország. Az elmúlt évtizedek gazdasági és politikai folyamatai miatt azonban egyre nehezebb a legális utakon történő kivándorlás. A gazdaság hanyatlása több mint egy évtizede tart, 2019 óta pedig gyakorlatilag összeomlás zajlik. A helyzet romlása nemcsak a libanoniakat, hanem az országban élő szíriai és palesztin menekülteket is súlyosan érinti. Egyre többen vannak olyanok, akik illegális úton kívánják elhagyni az országot. Az ország földrajzi helyzete miatt ez egyedül tengeren, Ciprus irányába lehetséges, amihez az ugródeszkat az északon fekvő, társadalmi és gazdasági válsággal küzdő Tripoli városa jelenti. Noha Larnaca és Bejrút között megállapodás van érvényben a libanoni partok fokozott ellenőrzéséről és az onnan kiinduló illegális migránsok visszafogadásáról, az európai uniós országra nehezedő migrációs nyomás egyre fokozódik, így hamarosan újabb megállapodások megkötésére lehet szükség.

⁴¹ INFOMIGRANTS 2022E.

⁴² INFOMIGRANTS 2022F.

⁴³ L'ORIENT TODAY 2022.

⁴⁴ AL-JAZEERA 2022.

⁴⁵ EUROMED RIGHTS 2022A.

⁴⁶ INFOMIGRANTS 2021C.

⁴⁷ INFOMIGRANTS 2022C.

IRODALOMJEGYZÉK

- ABBOUD, SAMER (2009): *The Seige of Nabr al-Bared and the Palestinian Refugee in Lebanon*. Forrás: https://www.jstor.org/stable/41858573#metadata_info_tab_contents (Megtekintve: 2022.09.30)
- AL-JAZEERA (2021): *Syrian refugees' plight in Lebanon 10 years after the uprising*. 2021.03.19. Forrás: <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/19/syrian-refugees-in-lebanon-ten-years-after-the-uprising> (Megtekintve: 2022.09.30)
- AL-JAZEERA (2022): *Migrants fleeing Lebanon by sea accuse Greece of abuse*. 2022.01.12. Forrás: <https://www.aljazeera.com/features/2022/1/12/migrants-fleeing-lebanon-by-sea-accuse-greece-of-abuse> (Megtekintve: 2022.09.30)
- AL-MONITOR (2022): *Lebanon's impoverished citizens take to sea from Tripoli*, 2022.04.29. Forrás: <https://www.al-monitor.com/originals/2022/04/lebanons-impoverished-citizens-take-sea-tripoli> (Megtekintve: 2022.09.30)
- AP NEWS (2022): *Survivors blame Lebanon navy for deadly migrant boat sinking*, 2022.04.24. Forrás: <https://apnews.com/article/europe-middle-east-lebanon-migration-transportation-d27c2faef329993251d78e75657a9890> (Megtekintve: 2022.09.30)
- ARAB NEWS (2022): *Lebanon halts passport renewals as fears of exodus grow*, 2022.04.29. Forrás: <https://www.arabnews.com/node/2073426/middle-east> (Megtekintve: 2022.09.30)
- ATALLAH Sami, Dima Mahdi (2017): *Law and Politics of 'Safe Zones' and Forged Return to Syria: Refugee Politics in Lebanon*. 2017.10. Forrás: https://www.lcps-lebanon.org/publications/1515749841-lcps_report_-_online.pdf(Megtekintve: 2022.09.30)
- BLOOMBERG (2021): *Lebanon Crisis Among World's Worst Since 1850's, World Bank Says*, 2021.06.1. Forrás: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-06-01/world-bank-lebanon-s-crisis-among-world-s-worst-since-1850s> (Megtekintve: 2022.09.30)
- CBC (2002): *Ship packed with migrants escorted into Sicily*. 2022.03.19. Forrás: <https://www.cbc.ca/news/world/ship-packed-with-migrants-escorted-into-sicily-1.320189> (Megtekintve: 2022.09.30)
- DIBEH, Ghassan (2005): *The political economy of postwar reconstruction in Lebanon*. Forrás: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/63472/1/500825963.pdf> (Megtekintve: 2022.09.30)
- EUROPEAN COMMISSION (1995): *Barcelona Euro-Mediterranean Conference (27-28 November 1995)*. 1995.12.04. Forrás: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_95_7 (Megtekintve: 2022.09.30)

- EUROMED RIGHTS (2022A): *Justice for Victims of Tripoli Boat Incident and Protection of refugees in Lebanon*, 2022.05.12. Forrás: <https://euromedrights.org/publication/justice-for-victims-of-tripoli-boat-incident-and-protection-of-refugees-in-lebanon/> (Megtekintve: 2022.09.30)
- EUROMED RIGHTS (2022B): *Stop push-back from Cyprus to Lebanon now!*, 2022.08.12. Forrás: <https://euromedrights.org/publication/stop-push-backs-from-cyprus-to-lebanon-now/> (Megtekintve: 2022.09.30)
- FORBES (2022): *Profile: Najib Mikati*, 2022.09.30. Forrás: <https://www.forbes.com/profile/najib-mikati/?sh=39e6235878d6> (Megtekintve: 2022.09.30)
- HRW (2017): *Lebanon: Refugees in Border Zone at Risk*. 2017.09.20. Forrás: <https://www.hrw.org/news/2017/09/20/lebanon-refugees-border-zone-risk> (Megtekintve: 2022.09.30)
- IFIPPIA (2018): *Syrian Refugee Crisis in Lebanon: Fatigue in Numbers*. 2018.04. Forrás: <https://www.susana.org/en/knowledge-hub/resources-and-publications/library/details/3360> (Megtekintve: 2021.08.05)
- INFOMIGRANTS (2022A): *Military in Lebanon stop 64 migrants from embarking on sea journey*. 2022.06.08. Forrás: <https://www.infomigrants.net/en/post/41055/military-in-lebanon-stop-64-migrants-from-embarking-on-sea-journey>
- INFOMIGRANTS (2021B): *Lebanon expells Syrian refugees pushed back by Cyprus*. 2021.06.09. Forrás: <https://www.infomigrants.net/en/post/32823/lebanon-expells-syrian-refugees-pushed-back-by-cyprus>
- INFOMIGRANTS (2021C): *Cyprus erects barrier to deter migrants*. 2021.10.04. Forrás: <https://www.infomigrants.net/en/post/30838/cyprus-erects-barrier-to-deter-migrants>
- INFOMIGRANTS (2022D): *Cyprus: Electronic surveillance planned to hinder migration*. 2022.04.20. Forrás: <https://www.infomigrants.net/en/post/39984/cyprus-electronic-surveillance-planned-to-hinder-migration>
- INFOMIGRANTS (2022E): *Migrants live in 'misery' as Cyprus suffers overwhelm with migrant influx*, 2022.04.29. Forrás: <https://www.infomigrants.net/en/post/40167/migrants-live-in-misery-as-cyprus-suffers-overwhelm-with-migrant-influx>
- ISMAIL, Khaled et al. (2017): *Syrian Refugees in Tripoli, Lebanon*, 2017.03. Forrás: <https://static1.squarespace.com/static/599720dc59cc68c3683049bc/t/5d642333b31a9d0001353837/1566843701639/Tripoli+RIT+Case+Study+Report.pdf>
- JANMYR, Maja (2017): *No Country of Asylum: "Legitimizing" Lebanon's Rejection of the 1951 Refugee Convention*. 2017.10.05. Forrás: <https://academic.oup.com/ijrl/article/29/3/438/4345649> (Megtekintve: 2021.08.02)

JOGH (2022): *Integrating refugees into national health systems amid political and economic constraints in the EMR: Approaches from Lebanon and Jordan*, 2022.03.19. Forrás: <https://jogh.org/2022/jogh-12-03008>

KHATER, Akram Fouad (2001): *Inventing Home: Emigration, Gender, and the Middle Class in Lebanon, 1870-1920*

L'ORIENT TODAY (2021): *Labor Minister decrees Palestinians can work in professions requiring syndicate membership*, 2021.12.08. Forrás: <https://today.lorientlejour.com/article/1284128/labor-minister-decrees-palestinians-can-work-in-professions-requiring-syndicate-membership.html>

L'ORIENT TODAY (2022): *The new routes and rising numbers of would-be migrants leaving Lebanon*, 2022.09.21. Forrás: <https://today.lorientlejour.com/article/1312253/the-new-routes-and-rising-numbers-of-would-be-migrants-leaving-lebanon.html>

MEI (2019): *International politics of Syrian refugee return: The case of Lebanon*. 2019.08.20. Forrás: <https://www.mei.edu/publications/international-politics-syrian-refugee-return-case-lebanon> (Megtekintve: 2021.08.05)

MEI (2021): *“Death by a thousand cuts”: Syrian refugees face dire conditions as Lebanon unravels*. 2021.03.03. Forrás: <https://www.mei.edu/publications/death-thousand-cuts-syrian-refugees-face-dire-conditions-lebanon-unravels> (Megtekintve: 2021.08.02)

MEMO (2021): *Unemployment, poverty rates reach 60% in Lebanon's Tripoli*, 2021.09.10. Forrás: <https://www.middleeastmonitor.com/20210910-unemployment-poverty-rates-reach-60-in-lebanons-tripoli/>

MIDDLE EAST EYE (2022): *Death toll of Lebanon shipwreck off Syria coast rises to 100*, 2022.09.27. Forrás: <https://www.middleeasteye.net/news/rises-syria-lebanon-shipwreck-death-toll-rises>

MIDDLE EAST FORUM (2005) *Syria after Lebanon: Hooked on Lebanon*. Forrás: <https://www.meforum.org/769/syria-after-lebanon-hooked-on-lebanon>

INTERNATIONAL CENTER FOR TRANSNATIONAL JUSTICE (2017): *Not Without Dignity Views of Syrian Refugees in Lebanon on Displacement, Conditions of Return, and Coexistence*.

PALL, ZOLTAN (2018): *Salafism in Lebanon Local and Transnational Movements*.

PASSPORT INDEX (2022). Forrás: <https://www.passportindex.org/byIndividualRank.php?ccode=lb>

REUTERS (2020): *Explainer: Lebanon's financial meltdown and how it happened*. 2020.09.17. Forrás: <https://www.reuters.com/article/uk-lebanon-crisis-financial-explainer/explainer-lebanons-financial-meltdown-and-how-it-happened-idUKKBN268223> (Megtekintve: 2021.08.02)

- TABAR, PAUL (2010): Lebanon: *A Country of Emigration and Immigration*. Forrás: <https://documents.aucegypt.edu/docs/gapp/tabar080711.pdf>
- THE ARAB WEEKLY (2022): *Poverty in Lebanon's Tripoli drives deadly migration*, 2022.09.26. Forrás: <https://thearabweekly.com/poverty-lebanons-tripoli-drives-deadly-migration>
- THE GUARDIAN (2019): *Syrian Refugees Forced to Destroy Their Own Homes in Lebanon*. 2019.06.30. Forrás: <https://www.theguardian.com/world/2019/jun/30/syrian-refugees-forced-destroy-ownhomes-lebanon> (Megtekintve: 2021.08.06)
- UN HABITAT (2016): *Tripoli City Profile 2016*. Forrás: <https://unhabitat.org/tripoli-city-profile>
- UNHCR (2020): North (Tripoli and Qobayat). Forrás: <https://www.unhcr.org/lb/north-tripoli-and-qobayat>
- UNRWA (2022A): Lebanon. Forrás: <https://www.unrwa.org/where-we-work/lebanon>
- UNRWA (2022B): *UNRWA Advisory Commission visits Lebanon amid devastating economic crisis*, 2022.06.16. Forrás: <https://www.unrwa.org/newsroom/press-releases/unrwa-advisory-commission-visits-lebanon-amid-devasting-economic-crisis>
- VDL NEWS (2022) "*Kalimat 'aliya al-nabra'*", 2022.04.27. Forrás: <https://www.vdlnews.com/news/192461>
- YAPP, Malcolm (1996): *The Near East since the First World War: A History to 1995*.

HORIZONT ELEMZÉSEK

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Györgyi Dominika Zita

Lektorálta: Dr. habil. Marsai Viktor

Borítókép: shutterstock.com

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Sayfo Omar, 2022

© Migrációkutató Intézet, 2022

ISSN 2677-1780